

TURKEY RIGHTS MONITOR

Özel Sayı 1 | Turkey Tribunal

Belçika'daki Van Steenbrugge Advocaten adlı hukuk firmasından bir grup hukukçu tarafından organize edilen Turkey Tribunal (*Türkiye Mahkemesi*) adlı halk mahkemesi, Türkiye'de son dönemde yaşanan insan hakları ihlallerini görüşmek ve karara bağlamak üzere 20-24 Eylül 2021 tarihleri arasında Cenevre'de toplandı.

Etkinlikte, eski Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi hakimlerinin yanı sıra, dünyanın muhtelif coğrafyalarından kariyerli hukukçular ve eski hakimlerden oluşan bir [mahkeme heyeti](#) görev aldı.

Mahkeme heyeti, yargılama yapması için belirlenen çeşitli [konu başlıkları](#) üzerine kendisine sunulan raporları inceledi ve raportörlerin ve tanıklık eden kişilerin sunumlarını dinledi.

Bültenimizin bu özel sayısını Turkey Tribunal'a ayırdık çünkü söz konusu etkinliğin Türkiye'de insan hakları durumunda son yıllarda yaşanan çöküşün tüm açıklığıyla uluslararası kamuoyuna teşhir edilmesi bakımından bugüne dek ortaya çıkan en dikkate değer vasıta olduğuna inanıyoruz.

Aşağıda, mahkemenin muhtelif tematik oturumlarına ilişkin notlar ile her bir konu başlığına ilişkin olarak mahkeme heyetinin nihai kanaatini bulabilirsiniz.

ZORLA KAYBEDİLMELER

Mahkeme 21 Eylül günü, Mayıs 2017'de Ankara'da kaçırılan Mustafa Özben ile İstanbul'da Ocak 2021'de kaçırılan Gökhan Güneş'in avukatı Sezin Uçar'ın tanıklıklarını [dinledi](#). Tanıklar devlet görevlileri tarafından gerçekleştirilen kaçırılma vakalarına ve kurbanların işkence altında sorgulandığı gayriresmi alıkonulma sürecine dair bilgiler verdi.

Mahkeme ayrıca, raportör Johan Heymans'ın Türkiye'deki zorla kaybedilme vakalarına ilişkin sunumunu [dinledi](#). Heymans, avukat olarak görev yaptığı hukuk firmasının, Uluslararası Ceza Mahkemesi (UCM) nezdinde suç duyurusunda bulunmaya hazırlandığını, bu çerçevede UCM'yi kuran uluslararası anlaşmayı onaylamış ülkelerde Türk hükümet görevlileri tarafından gerçekleştirilen kaçırılma vakalarına dair delillerin mahkemeye sunulacağını [açıkladı](#).

İFADE VE BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ

Mahkeme 21 Eylül günü, medyaya yönelik baskılar nedeniyle ülkelerini terk etmek zorunda kalan gazeteciler Meltem Oktay ve Cevheri Güven'in tanıklıklarını [dinledi](#).

Mahkeme heyeti ayrıca, raportör Philippe Leruth'ün Türkiye'de basın özgürlüğünün durumuna ilişkin sunumunu [dinledi](#).

YARGI BAĞIMSIZLIĞI VE HUKUK DEVLETİ

Mahkeme 22 Eylül günü, raportör Emre Turkut'un "Günümüz Türkiye'sinde Cezasızlık" başlıklı, devlet görevlilerinin dahil olduğu insan hakları ihlallerinde cezasızlığı bir norm haline geldiğini ileri süren raporuna ilişkin sunumunu [dinledi](#).

Mahkeme aynı gün, raportör Luca Perilli'nin, darbe girişiminin Türkiye'de hükümete bağımsız yargı üzerinde geniş çaplı tasfiyeler yürütmek için bulunmaz bir fırsat sunduğunu ileri süren raporuna ilişkin sunumunu [dinledi](#).

İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELE

Mahkeme 20 Eylül günü, işkence mağduru Mehmet Alp ve Erhan Doğan'ın Türkiye'de yaşadıkları şiddet içeren gözaltı ve tutukluluk süreçlerine dair tanıklıklarını [dinledi](#).

Mahkeme heyeti ayrıca, raportör Eric Sottas'ın "Günümüz Türkiye'sinde İşkence" başlıklı raporuna ilişkin sunumunu dinledi.

İNSANLIĞA KARŞI SUÇLAR

Mahkeme 23 Eylül günü, raportör Johan Vande Lanotte'nin "Günümüz Türkiye'sinde Roma Statüsü Çerçevesinde İnsanlığa Karşı Suçlar" başlıklı, Türkiye'de son dönemde yaşanan zorla kaybedilme ve işkence vakalarının insanlığa karşı suç teşkil ettiğini öne süren raporuna ilişkin sunumunu [dinledi](#).

NİHAİ KANAAT

Mahkeme 24 Eylül günü açıkladığı [nihai kanaatinde](#) aşağıdaki görüşleri açıkladı:

Zorla Kaybedilmeler Hakkında:

Mahkeme kaçırılmaların hükümet muhalifi olarak algılanan kişilere yönelik devlet politikasının bir parçası olduğunu ve kaçırılma iddialarının uygun bir şekilde soruşturulmadığını söyledi.

İfade ve Basın Özgürlüğü Hakkında:

Mahkeme basın ve ifade özgürlüğüne yönelik baskıların, eleştirel sesleri susturmayı ve halkın bilgiye erişimini kısıtlamayı hedefleyen geniş çaplı bir devlet politikasına işaret ettiğini belirtti.

Cezasızlık Hakkında:

Mahkeme Türkiye'de 1980'den bu yana sürekli olarak etkisini hissettiren cezasızlık kültürünün, son yıllarda, bilhassa Temmuz 2016'daki darbe girişiminden bu yana, daha önce görülmemiş seviyelere ulaştığını ifade etti.

Yargı Bağımsızlığı Hakkında:

Mahkeme Türkiye'de yargı sisteminin şu anki durumu göz önüne alındığında adalete erişim ve temel insan haklarının korunmasının mümkün olmadığını dile getirdi.

İşkence ve Kötü Muamele Hakkında:

Mahkeme Türkiye'de işkencenin sistematik ve organize bir şekilde uygulandığını, söz konusu uygulamanın özellikle Kürt gruplar veya Gülen hareketiyle irtibatlı olarak algılanan kişileri hedef almakla birlikte, adi suçlar işlediğinden şüphelenilen kişiler için de söz konusu olabildiğini söyledi.

İnsanlığa Karşı Suçlar:

Mahkeme Türkiye'de görülen işkence ve zorla kaybedilme vakalarının insanlığa karşı suç teşkil edebileceğini ifade etti.